

**ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ**

**ΕΛΕΝΑ
ΦΕΡΡΑΝΤΕ**

Η παγκοσμίως διάσημη
συγγραφέας χωρίς πρόσωπο

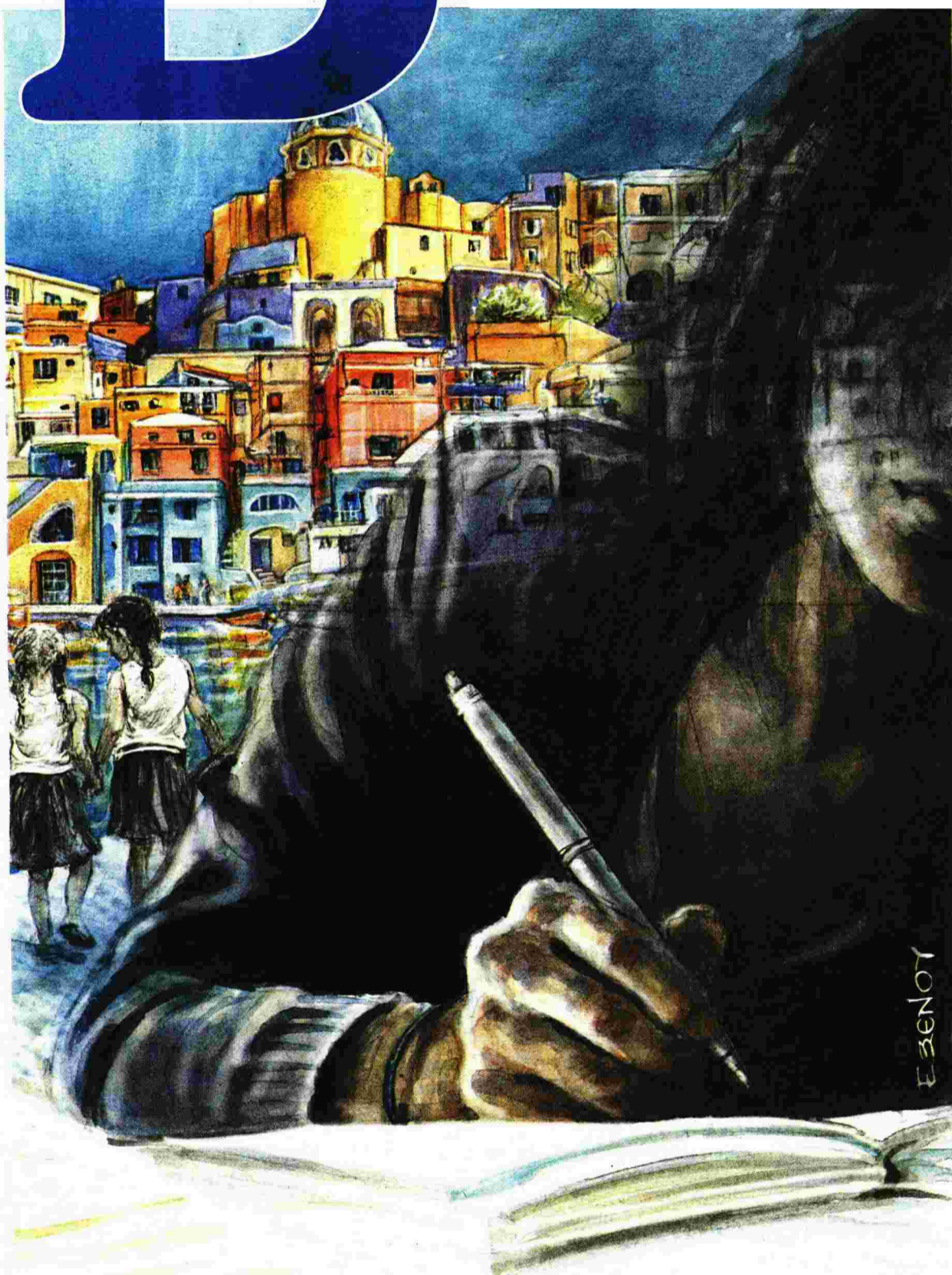
**ΜΙΛΑΕΙ ΓΙΑ
ΤΗΝ ΑΠΑΘΗΛΗ
ΖΩΗ ΚΑΙ
ΤΑ ΨΕΥΔΗ ΤΩΝ
ΕΝΗΛΙΚΩΝ**

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΜΠΕΚΟΣ, ΒΙΒΛΙΑ 6-8

B

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Ελενα Φερράντε

Η διάσημη ψευδώνυμη ιταλίδα συγγραφέας αποκλειστικά στο «Βήμα» με αφορμή την ταυτόχρονη έκδοση του νέου της βιβλίου **«Η απατηλή ζωή των ενηλίκων»** σε περισσότερες από 25 γλώσσες

σ. 6-8

Ελενα Φερράντε

Η ιταλίδα συγγραφέας, σε μία από τις σπάνιες συνεντεύξεις της, μιλάει για τους χαρακτήρες της, τη Νάπολη, την εσωτερική ζωή του συγγραφέα και τη γυναικεία λογοτεχνία

«Η γραφή για μένα είναι να στριφογυρνάς το μαχαίρι στην πληγή»

Την 1η Σεπτεμβρίου, η ταυτόχρονη παγκόσμια κυκλοφορία σε περισσότερες από 25 γλώσσες του νέου βιβλίου *Η απατηλή ζωή των ενηλίκων* (*La vita bugiarda degli adulti*) της **Ελενα Φερράντε** αποτελεί εκδοτικό γεγονός. Και δεν μπορούσε να γίνει αλλιώς μετά την εντυπωσιακή επιτυχία που γνώρισε η περίφημη «Τετραλογία της Νάπολης» (2011-2014), η οποία είναι πλέον διαθέσιμη σε 48 χώρες και οι πωλήσεις της έχουν ξεπεράσει τα 16 εκατομμύρια αντίτυπα. Το νέο μυθιστόρημα της διάσημης αλλά ψευδώνυμης ιταλίδας συγγραφέως είναι μία ακόμη ιστορία γυναικείας ενηλικίωσης – πλην όμως κανείς δεν γράφει για αυτήν όπως η Φερράντε, με αυτό το γνώριμο, προμελετημένο, μεικτό, καταγιστικό ύφος. Με αυτή την αφορμή, λοιπόν, η ίδια παραχώρησε μια σπάνια συνέντευξη στην οποία συμμετείχαν με ερωτήσεις τους μεταφραστές και βιβλιοπώλες, ένας από κάθε χώρα, μεταξύ αυτών και η μεταφράστρια του βιβλίου στα ελληνικά **Δήμητρα Δότση**, για λογαριασμό των εκδόσεων Πατάκη. Στην Ελλάδα, η συνέντευξη αυτή δημοσιεύεται αποκλειστικά στο «Βήμα», ένα μέρος της στο ένθετο «Βιβλία» της κυριακάτικης έντυπης έκδοσης και ολοκληρη στην ιστοσελίδα της εφημερίδας.

ΚΙΡΑΛΙ ΚΙΝΓΚΑ ΓΙΟΥΛΙΑ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ
Εκδόσεις Parks Publishing, Ουγγαρία

Στα προηγούμενα μυθιστορήματά σας η διαδικασία νομιμοποίησης των συμφερόντων μιας γυναίκας και η χειραφέτησή της απαιτούσαν τουλάχιστον δεκαετίες, αν όχι μια ολόκληρη ζωή. Σ' αυτό το μυθιστόρημα, ωστόσο, η Τζοβάννα καταφέρνει να ξεπεράσει το αίσθημα εξάρτησης και τη ρουτίνα της μέσα σ' ένα εξαιρετικά σύντομο χρονικό διάστημα. Πρόκειται για μια μεμονωμένη περίπτωση ή για μια γενεαλογική αλλαγή; Με άλλα λόγια, οι καρποφόρες προσδοκίες και οι προσπάθειες των μαμάδων μας συνέβαλαν στην ενδυνάμωσή μας;

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΜΠΕΚΟΣ

Όλοι μου οι ήρωες, ακόμα και οι άνδρες, έχουν κάτι δικό μου. Αν για τα σώματα των άλλων ξέρουμε αρκετά πράγματα, η μοναδική εσωτερική ζωή που γνωρίζουμε εκ των πραγμάτων είναι η δική μας

«Η Τζοβάννα απέχει κατά πολύ από τη Λίλα και τη Λενού [τις βασικές ηρωίδες στην *Τετραλογία της Νάπολης*]. Εκείνη έχει λάβει μια καλή, εγκόσμια εκπαίδευση, υπερδημοκρατική. Οι γονείς της, καθηγητές και οι δύο, περιμένουν από την κόρη τους να γίνει μια καλλιεργημένη, αυτόνομη, ελεύθερη γυναίκα, με κύρος. Όμως ένα μικρό γεγονός μπλοκάρει όλον τον μηχανισμό που την περιβάλλει και το κορίτσι αρχίζει να νιώθει σαν να είναι ο χαλασμένος καρπός ενός ψεύτικου περιβάλλοντος. Έτσι, σιγά-σιγά κόβει απεγνωσμένα τα νήματα αυτής της εκπαίδευσης, λες και θέλει να την περιορίσει στην απλή και ατόφια αλήθεια του ζωντανού σώματός της. Τόσο η Λενού όσο και η Λίλα προσπαθούν να αποβάλουν από πάνω τους τη γειτονιά τους, όμως ενώ εκείνες πρέπει να μηχανεύονται με κόπο διάφορους τρόπους που θα τις βοηθήσουν να γλιτώσουν από την πραγματική και την πλασματική αθλιότητα, η Τζοβάννα βρίσκει αυτά τα εργαλεία μέσα στο ίδιο της το σπίτι και τα χρησιμοποιεί εναντίον του ίδιου κόσμου που της τα έδωσε. Στην επανάστασή της κουβαλάει τα ήδη έτοιμα εφόδιά της κι έτσι είναι γρήγορη και αποφασιστική. Όμως το να φέρνεις τα πάνω κάτω στο καλά καλλιεργημένο "εγώ" σου είναι επικίνδυνο εγχείρημα. Δεν αλλάζεις μορφή για να πάρεις μία άλλη που σου φαίνεται πιο αληθινή, χωρίς να ρισκάρεις το ενδεχόμενο να χάσεις τον εαυτό σου».

ΝΤΙΝΑ ΜΠΟΡΓΚΕ, ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΙΣΣΑ
Norli Nye Sandvika, Νορβηγία

Τι σας ενέπνευσε να γράψετε το «Η απατηλή ζωή των ενηλίκων»; Θεωρείτε πως οι ενήλικοι λένε σε τακτική βάση ψέματα για τη ζωή τους; Στους άλλους, στα παιδιά τους ή ακόμα και στον ίδιο τους τον εαυτό; «Μικρή έλεγα ψέματα και με τιμωρούσαν συχνά γι' αυτό. Γύρω στα δεκατέσσερα, μετά από πολλές ταπεινώσεις, αποφάσισα να μεγαλώσω και να μην ξαναπώ. Σιγά-σιγά όμως ανακάλυψα ότι ενώ τα παιδικά μου ψέματα ήταν ασκήσεις φαντασί-

ας, οι μεγάλοι, που δεν τα άντεχαν, ψεύδονταν στον ίδιο τους τον εαυτό και στους άλλους με απόλυτη φυσικότητα, λες και το ψέμα ήταν το βασικό εργαλείο για να προσδώσουν συνέπεια στα λεγόμενά τους και να αποκτήσουν νόημα, για να αντέξουν την αναπαράθεση με τους άλλους, για να φαντάζον στα μάτια των παιδιών τους ως ένα πρότυπο αυθεντίας. Κάτι από αυτές τις εφηβικές μου εντυπώσεις μού έδωσε τροφή για να γράψω την ιστορία της Τζοβάννας».

ΔΗΜΗΤΡΑ ΔΟΤΣΗ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ
Εκδόσεις Πατάκη, Ελλάδα

Η λέξη «εξαύλωση» είναι μία από τις λέξεις-κλειδιά της «Τετραλογίας της Νάπολης», «η αίσθηση» δηλαδή της Λίλας ότι «μεταφερόταν για λίγα κλάσματα του δευτερολέπτου σε κάποιο άτομο ή σε κάποιο πράγμα ή σε κάποιον αριθμό ή σε κάποια συλλαβή, παραβιάζοντας το περίγραμμά του», για να χρησιμοποιήσω τα λόγια σας. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι και η Τζοβάννα υφίσταται ένα είδος εξαύλωσης, πολύ πιθανόν μόνιμο, όταν ξεσκεπάζεται το ανύπαρκτο πέπλο της τελειότητας της οικογένειάς της και η ίδια μεταφέρεται σε μια καινούργια εικόνα του εαυτού της;

«Ναι, τώρα που σας απαντάω, έτσι νομίζω. Πρέπει ωστόσο να λάβουμε υπόψη μας ότι στη Λίλα εκδηλώνεται ως αντίδραση του σώματός της. Υπό μία έννοια, πρόκειται για μια παθολογία. Η εξαύλωση είναι η λέξη με την οποία η ίδια προσδιορίζει έναν σεισμό, το επίκεντρο του οποίου είναι μια ξαφνική δυσλειτουργία και των πέντε αισθήσεων. Κατά τη γνώμη μου, η Τζοβάννα είναι πιο κοντά στην Ελενα, η οποία γράφοντας, προσαρμόζει τον λόγο της Λίλας και τονίζει τη μεταφορική του αξία. Στην Ελενα η εξαύλωση μετατρέπεται σε πίεση, στην τάση της να ξεφύγει μακριά από τη γειτονιά της, να διασχίσει σύνορα, να γίνει κάτι άλλο κι ύστερα ακόμα κάτι άλλο, να σχίσει με πόνο αλλά και με περηφάνια κάθε πέπλο της που τη

Η Μαργκερίτα Μαζούκο υποδύεται την έφηβη Λενού που μεγαλώνει στη Νάπολη της δεκαετίας του 1950 σε σκηνή από τη σειρά «Η υπέροχη φίλη μου», συμπαραγωγή HBO και RAI, βασισμένη στην «Τετραλογία της Νάπολης» της Ελενα Φερράντε

ANNA TZAMPOUSKAGIA, ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ
Εκδόσεις Corpus, Ρωσία

Η Νάπολη είναι μία από τις πρωταγωνίστριες των βιβλίων σας, όπως συμβαίνει και στην «Απατηλή Ζωή των ενηλίκων». Τι αντιπροσωπεύει για εσάς αυτή η πόλη, τα τοπία της, οι κάτοικοί της, η γλώσσα της; Αναφορικά με τη γλώσσα: σκεφτήκατε ποτέ να ακολουθήσετε το παράδειγμα του Αντρέα Καμιλέρι, του οποίου τα μυθιστορήματα εκτυλίσσονται στη Σικελία, και να επεξεργαστείτε μια συγκεκριμένη γλώσσα συνδυάζοντας τα λογοτεχνικά ιταλικά με τη ναπολιτάνικη διάλεκτο;

«Η Νάπολη είναι μια περίπλοκη πόλη που δεν μπορεί να ενταχθεί σε κάποιο λογοτεχνικό ή κοινωνιολογικό καλούπι. Τη νιώθω σαν την πόλη μου, την πόλη των προγόνων μου. Στη Νάπολη έχω αφήσει ένα σωρό από τις εμπειρίες μου και πλήθος ανθρώπων που διατηρώ στη μνήμη μου με τις φωνές τους. Οι φωνές, αυτό είναι το θέμα. Είναι αδύνατον να σκεφτείς τη Νάπολη χωρίς τους ήχους της διαλέκτου. Όλα τα κοινωνικά στρώματα της πόλης διατρέχονται από τη διάλεκτο. Έχω γνωρίσει εύπορους ανθρώπους, μορφωμένους, που μιλούσαν διάφορες γλώσσες και που, παρ' όλα αυτά, σε κάθε περίπτωση χρησιμοποιούσαν τα ναπολιτάνικα τόσο στις πληβείες πτυχές τους όσο και στην άψογη λογοτεχνική χροιά τους. Εγώ ωστόσο δεν είχα ποτέ καλή σχέση με τη διάλεκτο, ούτε με τη σκληρή της μορφή ούτε και με την άλλη, την πιο γοητευτική. Οι λόγοι είναι πολλοί και διάφοροι, εδώ όμως θα αναφέρω μόνο έναν που τους περικλείει όλους. Πρώτα, όμως, θα πρέπει να αναφερθώ σε μια δυσφορία που ένιωθα παλιά. Μικρή, όταν έπρεπε να μεταφράσω κείμενα από τα λατινικά και τα αρχαία ελληνικά στα ιταλικά, ή έπρεπε να μεταφέρω στίχους από τα ιταλικά του 16ου αιώνα, λόγω χάριν, στα σύγχρονα ιταλικά, και βιαζόμουν – τα σχολικά μαθήματα ήταν πολλά κι ένα απόγευμα δεν ήταν ποτέ αρκετό – κάποιες φορές είχα την αίσθηση πως κατέρρεα: άκουγα τις γλώσσες σαν ένα ποτάμι από φωνές που διέσχίζαν τον χρόνο όλες μαζί σαν μια μάζα, ήταν σαν να είχα ένα θέατρο μέσα στο κεφάλι μου, όπου νεκροί και ζωντανοί μιλούσαν όλοι μαζί με ένα βουητό που με εξουθένωνε. Αυτές οι παραισθήσεις πέρασαν, όχι όμως και η ιστορία με τα ναπολιτάνικα. Αυτό είναι κάτι που διαρκεί ακόμα και με έναν τρόπο που ξεπερνάει την παλιά εφηβική μου αυθυποβολή. Μου φαίνεται πως τα ναπολιτάνικα έχουν μια τέτοια ηχητική δύναμη, ένα τέτοιο συγκλονιστικό συναισθηματικό φορτίο, και δεν θέλω να τα αδικήσω κλείνοντάς τα στην αλφάβητο σαν τίγρη σε κλουβί. Όταν γράφω τα έχω υπό έλεγχο, τα προσέχω, τα χρησιμοποιώ με φόβο. Και το κάνω αποκλείοντας πάντα την ειρωνυκο-παθιασμένο-συναισθηματικο-ανεπιτήδευτη χροιά τους. Προτιμώ την επιθετική, σαρκαστική χροιά τους, αυτό το αίσθημα της απειλής για τις γυναίκες που αφηγούμαι.»

ΕΝΤΣΑ ΚΑΜΠΙΝΟ
Βιβλιοπωλείο Tuttilibri, Φόρμια, Ιταλία

Ενώ σκέφτομαι ότι η αλήθεια που υπάρχει στις ιστορίες σας είναι το παγκόσμιο κλειδί χάρη στο οποίο χτυπούν οι καρδιές τόσο διαφορετικών, ως προς την κουλτούρα και τον γεωγραφικό τόπο, αναγνωστών (να ξέρετε δηλαδή ότι θα σας διαβάσει η Μισέλ Ομπάμα κι ένας κινέζος μάντζερ, η Μαντόνα κι ένα κορίτσι απ' την Τουρκία), θα ήθελα να σας ρωτήσω κατά πόσο η σχέση σας με την πραγματικότητα, που αποτυπώνεται στα μυθιστορηματά σας, επηρεάζεται από αυτό το γεγονός.

«Η γραφή είναι μια πολύ ιδιωτική δραστηριότητα. Πάντα έγγραφα κλεισμένα στον εαυτό μου, και πολλά κείμενά μου δεν βγήκαν ποτέ από τα συρτάρια μου. Κάθε φορά όμως που αποφάσιζα

Η Τζοβάννα, η θεία της, τα ψέματα και η ενηλικίωση

Το νέο μυθιστόρημα της Ελενα Φερράντε είναι η **ιστορία μιας έφηβης** προς την αναπόδραστη ωρίμαση

ΕΛΕΝΑ ΦΕΡΡΑΝΤΕ
Η απατηλή Ζωή των ενηλίκων
Μετάφραση
Δήμητρα Δότσι.
Εκδόσεις
Πατάκη, 2020,
σελ. 432,
τιμή 18,80 ευρώ

Δεκατία του 1990. Βρισκόμαστε σε ένα διαμέρισμα στο τέρμα της οδού Σαν Τζάκομο ντέι Κάπρι, στο Ριόνε Άλτο, μια καλή περιοχή της Νάπολης, στα «ψηλά» της πόλης. Είναι βράδυ κι ένα καθωπρέπει ζευγάρι, ο Αντρέα και η Νέλλα, καθηγητές λυκείου, κουβεντάζουν για την προβληματική απόδοση της μοναχοκόρης τους στο σχολείο. Η μητέρα, σε μια προσπάθεια να τη δικαιολογήσει, αναφέρεται στις «αλλαγές της εφηβείας». Και τότε ο πατέρας, αρκούντως εκνευρισμένος, ξεστομίζει την ακόλουθη φράση: «*Δεν έχει καμία σχέση η εφηβεία. Η φάσα της έχει αρχίσει να γίνεται ίδια με της Βιττόρια*». Και οι δυο τους νόμιζαν ότι η πόρτα του δωματίου της Τζοβάννα ήταν κλειστή, όμως η Τζοβάννα άκουσε, άκουσε πολύ καλά εκείνη τη φράση που τη χτύπησε σαν κεραυνός. «*Κάπως έτσι στα δώδεκά μου πληροφορήθηκα από τη φωνή του πατέρα μου, πνιχτή από την προσπάθειά του να μιλάει χαμηλόφωνα, ότι σιγά-σιγά γινόμουν σαν την αδερφή του, μια γυναίκα η οποία – από τότε που θυμάμαι τον εαυτό μου τον άκουγα να το λέει αυτό – συνδύαζε στην εντέλεια την ασχήμια με την κακία*». Αυτά τα λέει η Τζοβάννα Τράντα μετά από καμιά τριανταριά χρόνια, ως μεσήλικη γυναίκα πια και ως αφηγήτρια στο καινούργιο μυθιστόρημα της **Ελενα Φερράντε** με τίτλο **Η απατηλή Ζωή των ενηλίκων**. Η συγκεκριμένη φράση, λοιπόν, καθίσταται στο βιβλίο αυτό μια έμμονη ιδέα που έρχεται να κλονίσει τα πάντα στη ζωή της νεαρής ηρωίδας και συγχρόνως να πυροδοτήσει την περιπετειώδη πορεία της Τζοβάννα προς την αναπόδραστη ωρίμαση. Ποια είναι όμως η φοβερή και τρομερή θεία Βιττόρια; Είναι η αδελφή του πατέρα της, η οποία κατοικεί στα «χαμηλά» της Νάπολης, σε μια υποβαθμισμένη και φτωχή μεριά της, εργαζόμενη ως υπηρέτρια σε οικίες εύπορων οικογενειών. «*Ήταν ο μπαμπούλας των παιδικών μου χρόνων, ήταν μια λιπόσαρκη, δαιμονισμένη σκιά, μια αναμαλλιασμένη φηγούρα που παραμόνευε στις γωνιές του σπιτιού όταν έπεφτε το σκοτάδι*». Μια συγγενής άξεστη και μοχθηρή, ικανή για τα πάντα, το απόλυτο Κακό κοντολογίς, σύμφωνα με τους γονείς της Τζοβάννα. Οπότε; Πώς είναι δυνατόν ο πατέρας να ισχυρίζεται κάτι τέτοιο για την ίδια του την κόρη; Η Τζοβάννα δεν θα αργήσει να νιώσει επιτακτική την ανάγκη να συναντήσει τη θεία της, όχι μόνο να δει το πρόσωπο αυτής της γυναίκας αλλά και να κατανοήσει τη φύση της προσωπικότητάς της, αφού προεξοφλεί – ίσως το έχετε ήδη υποψιαστεί – ότι πρόκειται να συναντήσει το μέλλον της. Η ιδιαίτερη σχέση που θα αναπτύξουν οι δυο τους θα βοηθήσει τη Τζοβάννα, όντως, να ενηλικιωθεί. Τι σημαίνει αυτό; Να μάθει να παρατηρεί προσεκτικά την υποκρισία που χαρακτηρίζει τους μεγάλους, τα ψέματά τους, και παράλληλα να προσαρμόζεται σιγά-σιγά στον κόσμο που την περιμένει. Η θεία Βιττόρια ωστόσο θα της πει και πράγματα, για τον έρωτα και την ηδονή, τα οποία η Τζοβάννα δεν θα ξεχάσει ποτέ.

Το Netflix σε συνεργασία με την ιταλική εταιρεία παραγωγής Fandango έχει ανακοινώσει ήδη τη διασκευή της «Απατηλής Ζωής των ενηλίκων» σε σειρά (Original Netflix Series). Η πραγματική ταυτότητα της Ελενα Φερράντε, παρά τις εικασίες και την ονοματολογία, παραμένει άγνωστη από το 1992. Το μυθιστόρημα αυτό, το πιο πρόσφατο της συγγραφέως, κυκλοφόρησε στην Ιταλία τον Νοέμβριο του 2019.

βραίνει. Η Λίλα νιώθει τσακισμένη σωματικά εξαιτίας των συμπτωμάτων της, αρρωσταίνει, τόσο σφοδρά είναι. Η Ελενα και η Τζοβάννα από την άλλη εξαυλώνονται στη μεταφορά, και οι μεταφορές πονάνε κάπως λιγότερο».

ΜΟΝΙΚΑ ΛΙΝΤΚΒΙΣΤ, ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΙΣΣΑ
Akademibokhandeln, Σουηδία

Ταυτίζετε με κάποιο από τα βασικά πρόσωπα της «Τετραλογίας της Νάπολης» ή αυτού του καινούργιου μυθιστορήματος;

«Θα σας απαντήσω με μια κοινοτοπία: όλοι μου οι ήρωες, ακόμα και οι άνδρες, έχουν κάτι δικό μου. Διαδικασία επιβεβλημένη, εξάλλου. Αν για τα σώματα των άλλων ξέρουμε αρκετά πράγματα, η μοναδική εσωτερική ζωή που γνωρίζουμε εκ των πραγμάτων είναι η δική μας. Είναι σχετικά εύκολο λοιπόν να μαθαίνουμε να κοιτάμε και να συλλαμβάνουμε μια σημαντική κίνηση, έναν μορφασμό, τα χαρακτηριστικά ενός βαδίσματος, έναν τρόπο ομιλίας, ένα εύλωτο βλέμμα. Είναι όμως αδύνατον να μπούμε στο μυαλό ενός άλλου: όποιος γράφει, κινδυνεύει πάντα να πέσει σε απλουστεύσεις αντάξιες εγχειριδίου ψυχολογίας, κι αυτό είναι καταθλιπτικό. Το μόνο που έχουμε είναι το μυαλό μας και το να αντλούμε μέσα από αυτό μερικές αλήθειες με τις οποίες δίνουμε πνοή στη μυθοπλασία είναι μια δύσκολη δουλειά. Εκεί μέσα υπάρχει ένα φωνασκόν πλήθος που συγκρούεται, δημιουργεί πανδαιμόνιο. Γι' αυτό η εσωτερική ζωή του άλλου είναι εν τέλει ο πάντα ανεπαρκής λογοτεχνικός καρπός (πολλή γραμμικότητα, πολλή συνάφεια, πολλή λογική) μιας εξαντλητικής αυτοανάλυσης, που υποβοηθείται από μια ζοηρή φαντασία. Μου ζητήσατε όμως να σας υποδείξω ένα πρόσωπο με το οποίο ταυτίζομαι και επειδή πρόθεσή μου είναι να δίνω όσο το δυνατόν πιο εξαντλητικές απαντήσεις, θα σας πω ότι αυτή τη στιγμή μου αρέσουν κάποια χαρακτηριστικά της θείας Βιττόρια στην **Απατηλή Ζωή των ενηλίκων**. Δεν είμαι εγώ, αλλά σίγουρα χαίρομαι που είμαι η συγγραφέας της».

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΟΜΕΝΗ ΣΕΛΙΔΑ

Ελενα Φερράντε

Οι ακώριστες φίλες Λίλα (Λουντοβίκα Νάστι) και Λενού (Ελίζα ντελ Τζένιο) σε παιδική ηλικία στον πρώτο κύκλο της σειράς «Η υπέροχη φίλη μου»

●●● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΣΕΛΙΔΑ

να δημοσιεύσω μια ιστορία μου, το έκανα πάντα ευχόμενη να φύγει όσο το δυνατόν πιο μακριά από μένα, να ταξιδέψει, να μιλήσει διαφορετικές γλώσσες από εκείνη στην οποία την είχα γράψει, να καταλήξει σε χώρους, σπίτια που δεν τα φτάνει το βλέμμα μου, να αλλάξει μέσο και από βιβλίο να γίνει θέατρο, ταινία, τηλεόραση, γκράφικ νόβελ. Ετσι σκεφτόμουν πάντα και δεν έχω αλλάξει. Η γραφή μου είναι ντροπαλή όσο γράφω, όταν όμως αποφασίζει να γίνει βιβλίο, τότε μετατρέπεται σε μια γραφή φιλόδοξη, ματαιόδοξη. Θέλω να πω ότι δεν είμαι τα βιβλία μου και κυρίως ότι δεν έχω μια ζωή γεμάτη αυτοπεποίθηση όπως είναι η δική τους ζωή. Τα βιβλία φτάνουν εκεί όπου μπορούν να φτάσουν, κι εγώ θα συνεχίσω να γράφω σύμφωνα με τα γούστα μου, όπως και όποτε θέλω. Η ανεξαρτησία μου, από τη στιγμή που φορούν το εκδοτικό τους περίβλημα και φεύγουν μακριά, δεν έχει να κάνει μαζί τους».

ΦΛΕΡ ΣΙΝΚΛΕΡ, ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΙΣΣΑ
Seven Oaks Bookshop, Μεγάλη Βρετανία

Με τόσα γεγονότα σ' ένα μυθιστόρημα που ξεκινά με κάτι που ειπωθεί και είναι αδύνατον να ανακληθεί, και μάλιστα σε μια ιδιαίτερα ευαίσθητη στιγμή της εφηβείας της Τζοβάννα, αναρωτιέμαι αν υπάρχει κάτι που την κάνει να θέλει να γυρίσει πίσω και να μιλήσει στο εφηβικό εγώ της (ή ίσως κάτι που η ίδια θα ήθελε να είχε κρυφακούσει το εφηβικό της εγώ). Κάτι που τέλος πάντων θα μπορούσε να αλλάξει τον ρου της ζωής της σε σχέση με το πώς την είχε ζήσει μέχρι τότε, κάτι που θα της χάριζε αυτοπεποίθηση και θα της έδινε νύσθη να κάνει νωρίτερα κάτι που έκανε στη συνέχεια, ή που θα την απέτρεπε να κάνει μια πράξη για την οποία σήμερα έχει μετανιώσει.

«Στις ζωές μας ό,τι έγινε έγινε. Για να μην πω για την εφηβεία μας. Σε ό,τι με αφορά, η δική μου εφηβεία ήταν μια περίοδος στάσιμη, μελαγχολική. Όταν ενηλικιώθηκα πια, φρόντιζα να μη λέω ποτέ σ' έναν έφηβο, ακόμη κι αν ήταν φαινομενικά ευτυχημένος: τι τυχερός που είσαι. Πιστεύω πως όσο νωρίτερα τελειώσει αυτή η περίοδος τόσο το καλύτερο. Το να γράφεις, όμως, είναι κάτι συναρπαστικό. Έχω την υποψία πως ένα κομματάκι εφηβείας εμφανίζεται σε όλα τα βιβλία, ό,τι κι αν αφηγούμαστε, ακριβώς επειδή πρόκειται για μία εποχή γεμάτη βροντές, κεραυνούς, καταιγίδες και ναυάγια. Είσαι σχεδόν κορίτσι και σχεδόν ενήλικη, το σώμα σου για μια ατελείωτη εποχή δεν λείπει να χάσει τη μία του μορφή και να πάρει μια άλλη. Η ίδια η γλώσσα δεν φαίνεται να διαθέτει τη σωστή φόρμουλα για σένα, τη μία παιδιάρη, την άλλη εκφράζεσαι σαν με-

«Ένα κομματάκι εφηβείας εμφανίζεται σε ό,τι κι αν αφηγούμαστε»

γάλη γυναίκα, και στις δύο περιπτώσεις πάντως ντρέπεσαι. Στην πραγματικότητα, το παρελθόν δεν αλλάζει. Όταν γράφουμε, όμως, η εφηβεία αλλάζει αδιάκοπα. Κάθε θραύσμα της εφηβείας μπορεί να βρει τη θέση του και ξαφνικά να του αναλογεί, μέσα στην αφήγηση, η αξιοπρέπεια μιας συγκεκριμένης έννοιας. Αν γράφεις, αυτός ο στάσιμος και ασφυκτικός χρόνος, ιδωμένος από το περβάζι της ενήλικης ζωής, αρχίζει να κυλάει, να συντίθεται και να επανασυντίθεται, να ανακαλύπτει τους λόγους του».

READINGS VICTORIA
Βιβλιοπωλείο, Αυστραλία

Τι σημαίνει για εσάς το ότι γίνεται λόγος περί «γυναικείας λογοτεχνίας»;
«Θα πιασώ από την ερώτησή σας για να εξηγήσω κάποια πράγματα. Δεν υπάρχει τίποτα κακό στο να μιλάμε για «γυναικεία λογοτεχνία», πρέπει όμως να το κάνουμε με προσοχή. Επειδή υπάρχουν κάποια βιώματα που είναι αναμφίβολα γυναικεία, κάθε προφορική ή γραπτή τους έκφραση θα έπρεπε να φέρει μια ξεκάθαρη γυναικεία σφραγίδα. Δυστυχώς, όμως, δεν είναι έτσι. Ο,τι χρησιμοποιούμε εμείς οι γυναίκες για να εκφραστούμε δεν μας ανήκει και τόσο. Πρόκειται για ένα ιστορικό προϊόν ανδρικής κυριαρχίας, κατ' αρχάς η γραμματική, το συντακτικό, οι μεμονωμένες λέξεις, το ίδιο το επίθετο «γυναικείος» με τις διάφορες αποχρώσεις του. Προφανώς ούτε και η λογοτεχνική γραφή αποτελεί εξαίρεση. Και έτσι η λογοτεχνία των γυναικών δεν μπορεί παρά να εφορμά με δυσκολία μέσα από την ανδρική παράδοση, ακόμη κι όταν επιβεβαιώνει δυναμικά τον εαυτό της, ακόμη κι όταν αναζητεί μια δική της γενεαλογία, ακόμη κι όταν πραγματώνει και κάνει δικό της το σμίξιμο των δύο φύλων και την αδυναμία μείωσης της σεξουαλικής επιθυμίας μέσα σε ένα προδιαγεγραμμένο πλαίσιο. Αυτό σημαίνει ότι είμαστε φυλακισμένες, ότι προορισμός μας είναι να κρυβόμαστε εκ των πραγμάτων δια παντός κάτω από την ίδια γλώσσα με την οποία προσπαθούμε να μιλήσουμε για εμάς; Όχι. Είναι όμως αναγκαίο να αντιληφθούμε ότι η έκφρασή μας είναι μια διαδικασία που γίνεται με προσπάθεια και λάθη. Πρέπει διαρκώς να λαμβάνουμε υπόψη ότι, παρά την τόσο πρόοδο, δεν είμαστε

Γράφω σαν εκείνους τους ανθρώπους που παίρνουν εξ ανάγκης το αεροπλάνο, φοβούνται ότι δεν θα τα καταφέρουν, υποφέρουν σε όλη τη διάρκεια της πτήσης, και όταν προσγειώνονται είναι ευτυχισμένοι αν και νιώθουν ράκος

ακόμη πραγματικά ορατές, δεν ακουγόμαστε ακόμη πραγματικά, δεν γινόμαστε πραγματικά κατανοητές και πρέπει να ανακατεύουμε χιλιάδες φορές τα βιώματά μας όπως κάνουμε με τη σαλάτα, επανεφευρίσκοντας εντυπωσιακές φωνές για πρόσωπα και πράγματα. Πρέπει να βρούμε τον μυστηριώδη δρόμο (ή τους δρόμους) που ξεκινώντας από μια ρωγμή, από ένα περιθώριο μέσα από τις φόρμες που έχουμε στη διάθεσή μας, θα οδηγήσει σε μια γραφή απρόβλεπτη ακόμη και για εμάς που δουλεύει για εμάς και η συγγραφή».

ΙΒΟ ΓΙΟΝΚΟΦ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗΣ και **ΝΤΕΣΙ ΝΤΙΜΙΤΡΟΒΑ**, ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΙΣΣΑ
Εκδόσεις Colibri, Βουλγαρία

Γιατί εξακολουθείτε να επιστρέφετε σε ένα επώδυνο παρελθόν; Η γραφή για εσάς είναι κυρίως μια μορφή αυτοθεραπείας; Επίσης, ποια είναι η γνώμη σας για τη λογοτεχνία που διδάσκεται στα ιταλικά σχολεία; Θεωρείτε ότι αντικατοπτρίζει τη δυναμική του κόσμου όπου ζούμε; Ποιες αξίες κρύπτει; Εσείς συμμερίζεστε τις αξίες αυτές;

«Όχι, ποτέ μου δεν θεώρησα τη γραφή σαν μια μορφή θεραπείας. Η γραφή για μένα είναι κάτι τελείως διαφορετικό: είναι να στριφογυρνάς το μαχαίρι στην πληγή, πράγμα που μπορεί να πονέσει πολύ. Γράφω σαν εκείνους τους ανθρώπους που παίρνουν εξ ανάγκης διαρκώς το αεροπλάνο, αλλά φοβούνται ότι δεν θα τα καταφέρουν, υποφέρουν σε όλη τη διάρκεια της πτήσης, και όταν προσγειώνονται είναι ευτυχισμένοι αν και νιώθουν ένα ράκος. Όσο για το σχολείο, δεν ξέρω και πολλά για το πώς λειτουργεί σήμερα. Όταν πήγαινα εγώ, το σχολείο μετέτρεπε αναγνώσματα, που μεγάλη τα βρήκα εξαιρετικά, σε βαρετές ασκήσεις που έπρεπε απλώς να φέρουν έναν βαθμό. Εκείνο το σχολείο δίδασκε τη λογοτεχνία, ακυρώνοντας την απόλαυση της φαντασίας και της ταύτισης. Αν από μια φράση αφαιρέσετε την ενέργειά της για να χασομερήσετε με το τάδε επίθετο ή το τάδε ρητορικό σχήμα, στη σελίδα θα αφήσετε μόνο κάτι άνευρους αλφαριθμητικούς συνδυασμούς και θα οδηγήσετε τους νέους να γίνουν, στην καλύτερη περίπτωση, τίποτα επιθήσει».

